

forma semblant'; però en català el mot va sofrir la influència de *cim* i *cimbell*, d'on l'afegit de la *-m-* davant la *b*. □ 1.ª doc.: *combóri*, 1372 (*AlcM*).

Doc. ross. de 1391: «Leyxí per fer, lo *simbori*, là on està lo Corpus a la glesa del Soler»; «super opera cusedam *simbori*, sive tabernaculi», doc. ross. de 1398 (*Alart, InvLC*, s. v.); *combóri* en el doc. barceloní de 1392, que he citat sobre *acaptiri* (*CaCandi, Misc-HiCat*, II, 229), i un altre en citaré, s. v. *reblada*, de Bna., any 1422; en un de barceloní també, de c. 1414, ha passat a designar el capciró d'un objecte qualsevol, car ens hi parlen d'un «perfumador --- a manera de torre ab son *sembori*» (cita de l'arxiver municipal Carera, *Dicc. de Barbr.*, s. v. *pebeter*). No tenim, doncs, ací solament la *m* com a fruit de la contaminació de *cimbell/cembell*, sinó també la *e*. De fet ha continuat aquesta influència en ambients valencians, on *cembell* es degué pronunciar *sambell* (a la manera de *Micalet, Viçantet, barret, mateix*, dissimilats: val. *sambori* en el *Dicc. de Lamarca*, «el raig de sol que entra a l'ermita / --- / com és menut i cap clavill no troba / no veu que els àngels juguen al *sambori*», Bernat de la Plana (*BSCC* XVI, 228).

Tanmateix també la forma amb *i*, *combóri*, ha continuat usant-se en el Principat, on es deia *cimbell*: «obra --- molt clara, per los dos finestrals grans que té oberts ab vidres christallins al levant y al ponent, rematant ab un *combóri* al mitg de la peça, ab lluminars oberts», B. de Maldà (*Excursions*, p. 42). Fins que agreujant-se l'encreuament de *combóri* amb *cimbell*, ha acabat resultant-ne la forma *cimbèri* que tinc oïda per les Guilleries (Arbúcies, Vilanova de Sau, 1935): «pujarem en un *simbèri* d'aquests i així veurem fins al cap del terme». En el provençal rodanès la contaminació no deu haver passat de la vocal inicial: «souto aqueu gisclé d'or, de safir, de diamant, / que li recuerb coume un *cebòri*» («les recouvre comme un porche» (*Calendau* XII, 70.4). És clar que del cat. *combóri*, amb la *-m-* ja afegida per aquesta influència, ha de venir el cast. *CIMBORRIO*. Altrament podem accontentar-nos amb remetre al *DCEC*, i als treballs de Schuchardt (*ZRPh.* xxxv, 78) i de Wartburg (*FEW*, s. v. *CIBORIUM*); G. Mayans i Siscar en la llista de paraules antiquades (dels seus *Origenes de la L. Cast.* I, 186-8) incloua *cimorro* (?) per *cimborrio*, equiparant-lo a *afruenta* en lloc de *afrenta*.

Cimbra, cimbria, V. *cintra* *Cimbrull*, V. *cimbell* *Cimce*, V. *xinxá* *Cimè*, del mot internacional *cymenum*, format amb el sufix de *benzenum* i anàlegs, i l'arrel del gr. *χύμιον* 'comí', perquè la varietat principal (*cimè p* o *para-cimè*) és un hidrocarbur, derivat del benzè, que s'obtenia de l'oli de comí. Webster-M.; *DFa.*; *cumè*, també hidrocarbur oliós (*DFa.*), variant de *cimè*.

Cimejar, V. *cima* *Cimell*, V. *cimbell* (*CÍMBAL*)

CIMENT, I, 'mescla de pedra amb argila, etc., per fer morter', del ll. CAEMENTUM 'pedra de construcció, pedra sense escairar', derivat de CAEDĒRE 'tallar'; en

el significat (II) d'«espècie de garlopa molt gran», *ciment* deriva del verb *cimentar* 'tallar i planejar les dogues amb un ciment', provinent del verb SEGMENTARE usat amb aquest sentit, com a derivat de SEGMENTUM 'bocí, fragment, retalladura' (antic abstracte format amb el verb SECARE 'tallar, serrar'). □ 1.ª doc.: I, S. XIII, Arnau de Vilanova; II, 1383, i el verb *simentar*, 1397.

Són abundoses i suficients les dades històriques que aplega *AlcM* sobre *ciment* I: no cal cercar-ne més. Per al tractament fonètic del CEZ àton inicial com a *ci-*, veg. el meu treball reimprès en *LleuresC*, 195-7; el basc *zimendu* (dial. *zimentu*) «cimient» és d'origen romànic, i Mitxelena (*FonHivca.*, 68), s'inclina a creure que la seva *i* sigui deguda a haver estat manllevat de la llengua d'oc, on en part existeix el mateix fenomen fonètic, com observa per la meua p. 196. És curiosa la variant *simà* m., que reemplaça *ciment* en el Nordest: recordo que era general a l'Alt Empordà, en les temporades que jo hi passava c. 1911-7; el *DAG* l'observa a Camprodon i St. Joan de les Abadesses, i a Banyoles anomenen encara «el tren del *simà*» al de vagonetes en què el portaven des de l'indret del terme on en feien (1964): fets com aquest, de productors d'allà i altres rodals, que degueren organitzar l'explotació per mitjà d'enginyers i material francès, expliquen aquest anòmal gallicisme popular resultant d'una desviada adaptació del fr. *ciment*, pronunciat *simà*, com si -ã fos el resultat d'una terminació originària -ANU.

No s'ha cridat prou l'atenció sobre l'homònim *ciment* en el sentit de grossa garlopa, usada per professionals fusters, i en particular boters, per planejar les dogues, etc., i fixa i descansa en terra, no pas fent-la córrer com un ribot o garlopa corrent; sembla que tothom l'hagi pres pel resultat d'una aplicació figurada o translàtica del ciment de cimentar amb morter: cosa ben difícil de concebre per cert. Aquí ho rectificarem mostrant que en realitat es tracta d'un mot distint, homònim, d'etimologia diferent. L'*Inv-LC* d'*Alart* ens en proporciona abundant documentació rossellonesa, més antiga i guiadora que l'aportada per *AlcM* (1426) i fins la més nombrosa que n'aplegà el *DAG*. (1410-98) d'inventaris vigatans, on ja es deixa notar que la grafia és amb *s*. En els del Rosselló el veiem des de tres docs. de 1383: «una g[u]jàbia, 2 g[u]jaçadors, medium *ciment*, tres càvechs ---», i dos més del mateix any, un d'ells a la casa d'un mestre d'obres: «un *siment*, dos migs-*siments*, dos nivells de fust»; 1390: «dos *siments* de fuster»; 1397: «quatre *siments*, sis mig-*siments*, 4 fulles de mig-*siment*» (a casa d'un fuster); 1399: «unes tenalles, medium-*siment*». No acluquem els ulls al fet que quasi tots els testimonis dels Ss. XIV-XV (aplegats ací i pertot) ho escriuen amb *s*.

Es tracta, doncs, d'un ètmon, que també té sentit més aplicable, SEGMENTUM. Però alhora em sembla que és del verb *simentar* que hem de partir. I de fet aquest no és rar i figura en bona part de les dades més antigues i independents de què disposem: «dos